IN EN OM
het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE LEDEN — NR 4

12-6 1954

NOTULEN van het 8e jaarlijkse Congres van het Humanistisch Verbond, gehouden te Hilversum op 10 en 11 April 1954.

1. *Opening.* Woorden van welkom tot de gasten, onder wie de burgemeester van Hilversum, de Heer J. J. G. Boot, de afgevaardigden en de belangstellenden.

Om 16.10 uur vangt de algemeen voorzitter, dr. J. P. van Praag, zijn openingsrede aan met: „Het Verbond staat in duidelijke strijdpositie, al schijnt de fase van klakkeloze verguizing voorbij te gaan. Intussen behoeft er binnen het buitenkerkelijke volksdeel geen twijfel meer over te bestaan, waar thans de kracht der ongodsdienstige buitenkerkelijkheid geconcentreerd is.

De geestelijke worsteling rondom het humanisme begint pas. Voortdurende bereidheid tot zelfonderzoek is nodig. Een stuk daarvan is belichaamd in de poging tot herziening van onze beginselverklaring. Wezenlijk is overigens niet de dode formule, maar de levende bedoeling.

Wat ons bindt is het besef dat onze bewogenheid onszelf sterken en anderen wekken kan. Aldus worden de krachten vrijgemaakt voor een intenser besef van verantwoordelijkheid en daardoor wordt de weg gebaand naar een waarachtiger menselijkheid.

Onze gemeenschappen zullen de mensen moeten binden. Daarbij gaat het ook om de vraag of het verrijkend is om met ons om te gaan. Dat is meer een kwestie van solidariteit dan van stokpaardjes, meer een kwestie van geven, dan van vragen. De schaduw van de atoombom hangt als een wolk van zorgen en angst over ons leven. Daartegen helpen geen magische spreuken, maar alleen de aanvaarding van onze taak. Wij zijn bezig iets vorm te geven dat eerst vormloos was. Wij trachten een weg te banen naar een nieuw en echt levensbesef voor tallozen. Laten wij beseffen dat het een voorrecht is mee te mogen werken aan deze grote taak."

2. *Mededelingen, geloofsbrieven, notulen.*

Bericht van verhindering is ontvangen van de H.B.-leden Prof. Dr L. van der Wal en H. Redeker.

De geloofsbrieven van 162 afgevaardigden, vertegenwoordigend 65 gemeenschappen, worden door het congres erkend.

Aanwezig zijn vertegenwoordigers van Humanitas, het Humanistisch Thuisfront, de H.J.G., de H.J.B., de S.V.H.G., De Dageraad, De Moderne Jeugdraad, de A.J.C., de V.A.R.A., „Socrates", en het Humanistisch Centrum „Mens en Wereld". De American Humanist Association stuurde ter gelegenheid van zijn congres een telegram met hartelijke groeten. Het congres besluit zijn warme groeten aan de A.H.A. te zenden.

De notulen van het congres 1953 worden goedgekeurd.

Vice-voorzitter Waslander stelt vervolgens aan de orde:

3. *Jaarverslag.*
(met uitzondering van het hoofdstuk Financiën).

Huygens (Rotterdam) acht de discussie over het Religieus Humanisme afgedaan.

De verminderde toeneming van het ledental vraagt bijzondere aandacht. Te denken valt aan soepeler toepassing van de contributie-schaal.

Het H.B. had formeel het recht tot de gevolgde wijze van behandeling der publiciteitsmaatregelen, die niettemin een onbevredigende indruk maakte.

De inhoud van „Mens en Wereld" is ontegenzeggelijk verbeterd, de typografische verzorging laat nog veel te wensen over. De Ark is een kostelijk, maar kostbaar bezit. De reliquieënhandel veroorzaakt meer verdeeldheid en meer werk en dient derhalve beëindigd te worden.

Ofschoon tact bij de te voeren strijd niet gemist kan worden, dienen H.B.-leden geen uitlatingen te doen, die de schijn kunnen wekken bij de tegenstanders in het gevlei te willen komen.

v. d. Kooy (Voorburg) vraagt naar de oorzaak van de minder snelle groei.

Het jaarverslag geeft de indruk alsof de gemeenschap Voorburg zekere concessies deed om weer toegang tot de plaatselijke krant te krijgen.

Er werden niet meer dan vanzelfsprekende voorwaarden gesteld (geen kwetsende artikelen). De toon, waarop de discussie inzake religieus humanisme werd gevoerd, paste niet bij het H.V., ook niet de wrevelige reactie van de voorzitter.

Mevrouw Treurniet (Den Haag) betreurt het dat soms nauwelijks een gesprek mogelijk schijnt. „Rekenschap" maakte een goede eerste indruk. De inhoud van „Mens en Wereld" dient veelzijdiger te zijn en aan te sluiten op actuele vraagstukken.

Madlener (Bilthoven) vraagt of er samenhang valt te bespeuren tussen de toeneming van het aantal afvoeringen en enig bepaald beleid. Het Verbond had het eerst zijn stem moeten laten horen over de militaire voorlichting op de scholen.

Winter (Amsterdam) acht het niet juist, dat het Verbond niet vertegenwoordigd was op het Onderwijscongres. Ook hij vraagt naar de oorzaak van het grote ledenverloop. De Zondagswet kan moeilijkheden opleveren bij kinderbijeenkomsten.

v. d. Meer (Hengelo) vraagt om schriftelijke verslagen der T.K.C. Al blijkt de nieuwe periodieken-regeling een verbetering, zij had aan het congres moeten worden voorgelegd.

Meltzer (Hilversum) geeft aan contributie-verhoging de voorkeur boven een afzonderlijke bijdrage voor „Mens en Wereld".

Polet (Soest) dringt aan op verlaging van de sprekersvergoedingen, en wenst een sprekerslijst, die zowel kosten als wijze van woordgebruik aangeeft. Hij bepleit Kaderscholen in het bijzonder t.a.v. organisatorische problemen.

Schoonenberg (Rotterdam) betreurt het dat het lidmaatschap niet meer toezending van „Mens en Wereld" impliceert.

Koeman (Gewest Noord-Holland) dringt er op aan éénmaal aangekondigde data van T.K.C. en studiedagen niet meer te wijzigen.

Van Praag (voorzitter H.B.) meent, dat maatregelen inzake de Zondagswet vallen te overwegen. In den beginne werd verschillend gedacht over een eventuele reactie op de militaire voorlichting op de scholen.

Naar het onderwijscongres werd een telegram gezonden [1]). Het H.B. was bevoegd tot de maatregelen met betrekking tot de periodieken. Bovendien is het onmogelijk de technische mérites met 160 afgevaardigden grondig te bespreken. De gevolgde behandelingswijze gaf ruimschoots gelegenheid oordeel te laten blijken.

De door Huygens gewraakte uitlatingen werden in „Humanitas" bijeenkomsten gedaan en betroffen zaken, waarin nog geen Verbondsuitspraak is gevallen. Bovendien moeten zij in verband met bepaalde aantijgingen worden gezien. Laat men voorzichtig zijn met dergelijke critiek. De toon, waarop de discussie over religieus humanisme werd ingezet was niet juist. De reactie van de voorzitter was niet wrevelig, eerder ironisch; immers, herhaaldelijk weerlegde beweringen komen onverdroten terug. Laten wij ook naar binnen verdraagzaamheid betrachten.

Coenders (Secretaris H.B.) zegt dat schriftelijke verslagen van de T.K.C. het bezoek aan de gewestvergaderingen en daardoor de waarde van het overleg zouden doen verminderen. Voorlichting in organisatorische zaken wordt reeds verstrekt (model jaarverslag, enz.). Inzake de kwestie Voorburg spreekt het jaarverslag niet van concessies, maar in overeenstemming met de feiten van aanvaardbare voorwaarden en van een overwinning.

Een rubricering van de sprekers naar woordgebruik is niet wel doenlijk. De sprekerskosten, als regel niet meer dan reiskostenvergoeding, kunnen niet nog lager worden gesteld. Persoonlijke smaak is niet beslissend voor de insigne-verkoop. Verdraagzaamheid is meer dan een export-artikel.

Van samenhang tussen ledenverloop en bepaald beleid is niets gebleken, wel is er verband met gemeenschapsactiviteit.

Om 18,30 uur wordt de vergadering geschorst.

4. Vice-voorzitter Waslander geeft na heropening om 19.30 uur het woord aan Van Praag, die de besprekingen over de beginselverklaring inleidt:

Onze bereidheid de beginselverklaring aan 8 jaar ervaring te toetsen is een teken van kracht.

Een beginselverklaring kan geen volledig beeld geven. Als basis van verstandhouding veronderstelt hij goedwillende lezers. Het ontwerp geeft een andere omschrijving, geen ander humanisme.

[1]) Achteraf blijken de gegevens, waarop deze mededeling berustte, niet juist te zijn.

Er moet plaats zijn zowel voor rationalistische en religieuze opvattingen, die niet tegenover elkaar maar naast elkaar dienen te staan.

Al legt de rationalist het zwaartepunt in de beschouwing, ook hij is niet ongevoelig voor de beleving.

Al kent de religieus-humanist een grote plaats toe aan de beleving van een totaliteitsbesef, hij wil de toets der rede niet op zij zetten.

Kenmerkend voor humanisten van welke categorie ook, is de bereidheid naar elkaar te luisteren, waar wij slechts bij kunnen winnen.

In het ontwerp wordt de voorkeur gegeven aan levensovertuiging boven -beschouwing om de misvatting te voorkomen alsof het om een theorie gaat.

De humanist doet uitsluitend een beroep op de menselijke vermogens, niet op „Er staat geschreven".

Zonder twijfel eerbiedigen wij de waarheid, echter niet zodanig dat deze aan de ander kan worden opgelegd. Het meest essentiële is dan ook: eerbiediging van de mens, ook wanneer hij bestreden of bestraft moet worden. Wij mogen geen voet geven aan het misverstand alsof de rede een makkelijk hanteerbaar ding is. „Voortdurende bereidheid tot redelijke verantwoording" duidt op een nimmer aflatende activiteit, die ook eenmaal verworven standpunten niet onaantastbaar acht.

Het humanisme is geen solipsisme. Het blijft niet bij de enkele mens, maar ziet hem in de wereld, de medemens omvattend. Ook al kunnen de maatschappelijke, natuurlijke en kosmische verbanden voor ieder andere inhouden hebben, allen delen wij het besef aan deze verbanden deel te hebben.

Ieder voorstel tot wijziging zal ernstig overwogen worden. Maar laten wij bedenken, dat de beste formulering altijd iets heel anders is, dan de levende overtuiging, die ons bezielt.

Daan (Deventer) acht het ontwerp in verscheidene opzichten een verbetering. Verwarrende uitdrukkingen als „eerbied" en „persoonlijke godheid" werden geëlimineerd, vermeden werd de vroegere vermenging van feiten en waardering. Enkele termen, als vrijheid en gerechtigheid zou meer inhoud gegeven moeten worden. De eerbiediging van ieder mens in zijn persoonlijke ontplooiing is aan zekere grenzen gebonden.

Prins (Den Haag) meent, dat in de aanhef met „overtuiging" kan worden volstaan. „Een beroep op menselijke vermogens" lijkt overbodig, waar zij later worden genoemd. Voor lid 2 ware te lezen: „Het kent alle mensen een eigen waarde toe en wenst hen als zodanig te eerbiedigen".

Daar reeds gesproken wordt van „Het *pogen* om leven en wereld te verstaan" kan „baseert zich niet op bijzondere openbaring" achterwege blijven. In plaats van „gerechtigheid" kan beter worden genoemd „rechtvaardigheid", terwijl aan „vrijheid" *geestelijke* dient vooraf te gaan.

Colpa (Assen) vindt acht jaar ervaring te kort om tot deze ingrijpende veranderingen over te gaan. „Eerbied" is krachtiger dan „eerbiediging". Hij geeft de voorkeur aan „buitenkerkelijk" boven „niet-godsdienstig"; de laatste term is immers minder ruim en kan bovendien leiden tot verwarring met „niet-religieus".

Huygens (Rotterdam) vraagt zich af of wijziging wel dringend gewenst is. De bestaande verklaring voldoet. Het ontwerp is zeker niet eenvoudiger. „Eerbied" is duidelijker dan „eerbiediging". Hij ziet het „heenwijzen naar" liever verdwijnen.

Terwisga (Doetinchem) wil tot uiting gebracht zien, dat de mens in sommige opzichten principieel niet-wetend is. De vermelding van bepaalde verbanden kan als te weinig kenmerkend gemist worden.

De Jong (Wassenaar) onderschrijft het ontwerp, maar vestigt er de aandacht op dat ook buiten de mens geestelijke waarden denkbaar zijn.

Van Ommen (Voorburg) spreekt liever van „levenskunst" dan van „levensovertuiging".

v. d. Kooy (Voorburg) prefereert „levensbeschouwing". „Overtuiging" klinkt te zeker. Moet „het pogen te verstaan" worden opgevat in religieuze of rationalistische zin?

Smit (Rotterdam) heeft tegen de bestaande beginselverklaring geen bezwaren gehoord en acht wijziging onnodig en ongewenst.

Hoogesteger (Gorinchem) waarschuwt voor relativering van de waarheid, en aantasting van de rede. Hij betreurt het wegvallen van de term „persoonlijke godheid", hetgeen afbreuk doet aan de positie-bepaling, die tot dusver duidelijk was.

Meltzer (Hilversum) acht het moment niet gelukkig en meent, dat naast vrijheid en gerechtigheid ook verdraagzaamheid dient te worden genoemd.

Treurniet (Den Haag) zegt dat wat anderen van wijziging kunnen denken geen argument kan zijn voor laten-zoals-het is. Juist het gesprek met anderen vereist sobere en duidelijke omschrijving. Misschien kan beter dan van „levensovertuiging" gesproken worden van „geesteshouding" (immers een gerichtzijn van de geest).

Van Praag (voorzitter commissie beginselverklaring) zegt dat er niet de minste neiging bestaat de rede te verzaken. Wel dienen wij de draagkracht van de rede als probleem te zien.

Het weglaten van „persoonlijke godheid" duidt niet op verandering van opvatting. Gesproken wordt immers van „baseert zich niet op bijzondere openbaring", hetgeen de geldende opvatting beter weergeeft. Wij hebben thans voldoende ervaring om tot wijziging over te gaan. De nieuwe tekst geeft dezelfde inhoud beter weer, vertoont immers méér eenheid en zet niet allerlei aspecten naast elkaar.

„Menselijke vermogens" kan als karakteristieke aanduiding niet zonder meer geschrapt worden.

Het „pogen te verstaan" impliceert zowel religieuze als rationalistische benadering.

„Bereidheid tot redelijke verantwoording" sluit niet innerlijke overtuiging uit.

Er is zeer veel gezegd, dat ernstige overweging vraagt. Volledige beantwoording is niet mogelijk, maar evenmin nodig, waar immers eerst het congres in 1955 besluiten heeft te nemen.

Willen de besprekingen dan vruchtbaar zijn, dan dienen de gemeenschappen met kracht de voorbereiding daartoe aan te pakken. Het zwaartepunt van deze voorbereiding moet vóór einde 1954 vallen, opdat studiedagen en congres 1955 alle meningen en opvattingen kunnen toetsen. Laat men de beschikbare tijd goed gebruiken en amendementen zo vroeg mogelijk indienen.

Om 21.55 uur wordt de vergadering geschorst.

Zondagochtend om 10.45 uur wordt het congres heropend.

3a. Voor de verdere behandeling van *Jaarverslag* is het woord aan *Bijleveld (penningmeester H.B.)* die verschillende opmerkingen inzake „De Ark" beantwoordt. De methode van abonné-werving was in alle opzichten verantwoord, ook al doordat de leden ruimschoots werden voorgelicht.

Het budget laat thans geen betere papierkwaliteit toe. Contributie-verhoging zou vooral de leden treffen, die het minimale contributiebedrag betalen.

Van Straten (redactie-secretaris „Mens en Wereld") zegt dat ook de redactie ontevreden is over de papierkwaliteit. Meer medewerking uit de ledenkring zal gewaardeerd worden.

Huygens (Rotterdam) verwacht geen verwijten, als hij critiek uitoefent, ook al gaat het om delicate kwesties.

Van Praag (voorzitter H.B.) zegt dat voorzichtigheid gewenst is bij de beoordeling van persoonlijke uitlatingen door hoofdbestuursleden, evenals met de suggestie als zou het Verbond te weinig strijdbaar zijn.

Aan de orde komen vervolgens:

3a. De paragraaf Financiën uit het jaarverslag.
3b. Balans.
3c. en d. Rekening van baten en lasten met toelichting.
3e. Exploitatie-overzicht „De Ark".
3f. Accountantsverklaring.
3g. Verslag Financiële commissie.

Bart (Alkmaar) en *Hos (Amersfoort)* vragen toelichting op enkele cijfers.

Bijleveld (penningmeester H.B.) deelt mede, dat een vraag om inlichtingen onzerzijds de accountant aanleiding gaf wijzigingen aan te brengen in het exploitatie-overzicht van „De Ark", waardoor de bedragen voor pensiongelden en voor kostprijs voedingsmiddelen beide met *f* 2.440.10 moeten worden verlaagd. Het aantal pensiondagen bedraagt 6100 in plaats van 5700.

De jaarstukken worden daarop bij acclamatie goedgekeurd. Deze goedkeuring strekt tevens tot décharge van het H.B. voor het algemeen beleid en dat van de penningmeester.

Voorzitter van Praag stelt aan de orde:

5. Voorstellen hoofdbestuur en amendementen gemeenschappen. (Reglementswijzigingen).

De voorstellen tot wijziging van de artikelen 2, 3, 4, 5, 10, 11 en 12 (o.m. de mogelijkheid tot uitbreiding van het D.B. inhoudend) worden zonder discussie en hoofdelijke stemming aanvaard. Het toe te voegen art. 15bis (waarin de H.J.G. de status van plaatselijke gemeenschap wordt verleend) geeft *Rijkee (Rotterdam)* aanleiding op te merken, dat H.J.G.-ers over dubbel stemrecht kunnen beschikken.

De la Rie (Amsterdam) ondersteunt het voorstel.

Coenders (secretaris H.B.) meent, dat de kans op dubbel stemrecht niet veel meer dan een theoretische is.

Het voorstel wordt, nadat het amendement Utrecht (toevoeging van „landelijke" aan H.J.G.) is overgenomen, z.h.s. aanvaard.

Daarna komt in bespreking de door het H.B. voorgestelde gewijzigde redactie van art. 16 (verplichtingen der gemeenschappen).

Madlener (Bilthoven) is door dit voorstel onaangenaam getroffen. Er spreekt gebrek aan vertrouwen in de gemeenschappen uit. Het H.B. is evenmin onfeilbaar, maar krijgt de uiteindelijke zeggingsmacht. Hij pleit voor het amendement-Bilthoven (waarin „overleg" i.p.v. „goedkeuring" wordt verlangd).

Winter (Amsterdam) steunt het voorstel van het H.B. dat voor het Verbond in zijn geheel verantwoordelijkheid draagt. Echter, beroep op het congres moet in bepaalde gevallen mogelijk zijn.

Het amendement-Amsterdam opent deze mogelijkheid.

Nadat van *Olmen (Voorburg), Meltzer (Hilversum)* en *Meyerman (Doetinchem)* nog het woord hebben gevoerd, zegt *Coenders (secretaris H.B.)* dat slechts in enkele gevallen, meer dan nu reeds het geval is, goedkeuring wordt verlangd. De voorgestelde bevoegdheden berusten niet op meerder inzicht van het H.B., maar op zijn grotere verantwoordelijkheid. Een ongelukkig gemeenschapsbestuur kan het gehele Verbond treffen. Overigens zal waar mogelijk overleg worden geprefereerd. Tegen beroep op het congres is geen bezwaar.

Het amendement-Bilthoven (waarin inmiddels „na overleg" vervangen is door „in overeenstemming met") wordt met 10 stemmen voor verworpen.

Het amendement-Amsterdam en het H.B.-voorstel worden z.h.s. aanvaard.

De voorgestelde aanvulling van art. 17 wordt eveneens bij acclamatie goedgekeurd.

De daarna aan de orde komende H.B.-voorstellen tot wijziging van art. 18 beogen uitsluiting van bindend mandaat en vermindering van het aantal afgevaardigden.

Huygens (Rotterdam) acht deze vermindering nu nog niet van belang en verkiest méér evenredigheid.

Meltzer (Hilversum) vindt de voorstellen onduidelijk en overbodig. De beschrijvingsbrief verscheen te laat om behoorlijke behandeling nog mogelijk te maken. Zonder bindend mandaat kunnen de afgevaardigden in moeilijke situaties komen.

Stuiveling (voorzitter Hilversum) stelt voor bindend mandaat slechts in het algemeen uit te sluiten.

Coenders (secretaris H.B.) meent, dat een vooruitziende politiek nu reeds moet streven naar congressen van redelijke omvang. De voorstellen werden reeds ter T.K.C. in het najaar van 1953 besproken en gepubliceerd in het Januari-nummer van „In en Om". Bindend mandaat verlaagt afgevaardigde tot stem-automaat en maakt congresdiscussie zinloos. Een bepaling in het algemeen is een opwekking tot uitzonderingen.

Het amendement-Dordrecht, dat bindend mandaat mogelijk laat, wordt met 11 stemmen vóór verworpen.

Nadat Hilversum het amendement-Stuiveling heeft overgenomen en 2/3 der uit te brengen stemmen geacht worden vóór behandeling te zijn, wordt het voorstel in stemming gebracht en met 93 tegen 56 stemmen verworpen.

De H.B.-voorstellen worden daarna z.h.s. aanvaard.

Om 13 uur wordt het congres geschorst.

Na heropening om 14.40 uur komen in bespreking: de door het H.B. voorgestelde wijzigingen in art. 20 (strekkende tot verhoging van het door de gemeenschappen af te dragen contributie-aandeel tot 60 %),

een amendement Amsterdam (om het percentage op 50 % te handhaven) en een tweede amendement Amsterdam (het congres de bevoegdheid gevend voor bepaalde jaren een ander percentage vast te stellen).

v. d. Ban (Amsterdam) zegt, dat de activiteiten meer naar de gemeenschappen moeten worden verlegd, die daartoe ook de financiële mogelijkheden moeten krijgen.

Rijkee (Rotterdam) heeft bezwaar tegen een blijvende verhoging tot 60 %. Eventuele extra-steun van het H.B. versterkt het element van bevoogding.

Bijleveld (penningmeester H.B.) herinnert er aan, dat ook na verhoging van het contributie-aandeel tot 60 % het centraal apparaat jaarlijks nog een tekort van ruim *f* 10.000,— heeft te dekken. Verlegging van de financiële lasten naar de gemeenschappen valt niet te verwachten. Extra-steun impliceert geen verhoging.

Het eerste amendement-Amsterdam wordt met grote meerderheid verworpen. Het tweede amendement wordt z.h.s. aangenomen, evenals het H.B.-voorstel.

Het H.B.-voorstel betreffende art. 20bis (regelende de contributie van de leden der H.J.G.) wordt bij acclamatie aanvaard.

6. *Voorstellen gemeenschappen.*

Het voorstel 's-Gravenhage (inzake de militaire voorlichting op de scholen), het voorstel Middelburg (tot het uitgeven van een boekje over niet-religieuze opvattingen) en het voorstel Dordrecht (meer publiciteit aan T.K.C.) worden op grond van de door het H.B. uitgebrachte prae-adviezen afgevoerd.

De Vries (Amsterdam) licht het voorstel Amsterdam toe, waarin aangedrongen wordt op een spoedige beëindiging van de verkoop van insignes en gebruiksvoorwerpen. Hij geeft uiting aan de gevoelens van onbehagen, die deze smakeloosheden opwekken. De velerlei humanistische opvattingen worden niet door een uniform insigne gerepresenteerd. Ook al draagt men zijn overtuiging uit, men behoeft er niet mee te koop te lopen. Aan verlangens van leden moet niet te snel voet worden gegeven.

Coenders (secretaris hoofdbestuur) zegt, dat verkoop van gebruiksvoorwerpen ten spoedigste zal worden beëindigd. Voor insigneverkoop is eigen voorkeur niet doorslaggevend. Het gaat om de vraag of hij die zich met een insigne wil tooien, de gelegenheid moet worden ontnomen.

Het voorstel Amsterdam wordt met 82 tegen 73 stemmen verworpen.

7. *Begroting 1954 met toelichting en begroting „De Ark".*

Vercruijsse (Gewest Groningen) dringt aan op reservering t.b.v. de gewesten van het jaarlijkse restant van het hen toekomende bedrag, uit het H.B.-contributie-aandeel.

De la Rie (Amsterdam) verzoekt de mogelijkheid te openen voor studenten-abonnementen op „Rekenschap".

Bijleveld (penningmeester H.B.) heeft bezwaar tegen de gevraagde reservering, maar wil deze kwestie nog graag ter T.K.C. bespreken.

Studenten-abonnement zal overwogen worden.

Het voorstel Amsterdam (verband houdend met voorstel inzake contributie-afdracht) wordt ingetrokken.

Het voorstel Amsterdam (waardoor in de begroting niet meer het bruto-bedrag van de contributie-inkomsten zou worden genoemd) wordt verworpen.

De begroting wordt daarop bij acclamatie aanvaard.

8. *Verkiezing hoofdbestuur.*

Nadat z.h.s. is besloten het aantal candidaten op 20 te bepalen, wordt het hoofdbestuur bij enkele candidaatstelling als volgt verkozen:

Dr J. P. van Praag, voorzitter.
Mr H. B. J. Waslander, onder-voorzitter.
J. Bijleveld, algemeen secretaris.
W. Coenders, organisatie-secretaris.
W. C. Koppenberg, penningmeester.
H. Bonger, hoofdredacteur.
Dr J. C. Brandt Corstius, Mevr. A. J. Groenman-Deinum, Prof. Dr T. T. ten Have, Mevr. D. Heroma-Meilink, Joh. Jansen, Mevr. H. A. Polak-Schwarz, H. Redeker, E. Schabracq, Ir P. Schut, G. Stellinga, Mr A. Stempels, Prof. Dr G. Stuiveling, Mr Dr J. In 't Veld, Prof. Dr Libbe van der Wal, leden.

Tot leden van de financiële commissie werden verkozen (nadat J. C. Balvers zich teruggetrokken heeft): J. v. d. Ban, J. Meesters, Th. W. Polet.

9. *Rondvraag.*

De antwoorden van het hoofdbestuur op de gepubliceerde punten van de rondvraag worden aanvaard.

Ter Haar (Winterswijk) dringt aan op zorgvuldiger voorbereiding van de jeugdkampen.

Van Praag (voorzitter H.B.) spreekt grote waardering uit voor de bijzondere wijze, waarop de gemeenschap Hilversum het congres ontving.

Met de ruiker bloemen, die Mevrouw Brok wordt aangeboden, wordt aan alle Hilversumse medewerkers hartelijk dank gebracht.

Stuiveling (H.B.) wekt op tot bijdragen aan de collecte voor het ziekenhuiswerk, die *f* 275,— opbrengt.

10. In zijn slotwoord noemt Van Praag dit congres gekenmerkt door een goede geest. De wereld kan zich in fatale zin ontwikkelen. Maar er zijn ook perspectieven open te houden, wanneer wij het dichterswoord tot het onze maken: „Laat mij in de oogst geloven, waarvoor ik dien."

Om 16.20 uur klinkt de laatste hamerslag.

De Ark vaart wel.

Voor een groot deel van Juli en Aug. is de Ark geheel volgeboekt, zoals het in deze tak van bedrijf pleegt te heten. Weliswaar zijn er in een enkele week nog enige plaatsjes vrij, maar de liefhebbers daarvoor moeten zich nu toch wel heel spoedig melden.

Om allerlei redenen is deze toeloop verheugend. Er blijkt uit, dat de Ark in trek komt, dat de tevredenheidsbetuigingen, die de gasten bij hun vertrek uiten, meer zijn dan een eerbewijs aan de goede vormen en dat voor beheer en leiding de goede weg is gevonden.

Verheugend is deze toeloop ook om financiële redenen. De bedrijfsresultaten van 1953 waren geen aanleiding tot jubelzangen. En zonder te beweren, dat nu enkel juichtonen klinken, mag toch gezegd worden, dat de mineurklanken in de financiële wijs op de achtergrond raken.

Al kan dus de toekomst met gematigd optimisme tegemoet worden gezien, toch blijft er nog te wensen over. Want hoe verheugend de grotere toeloop ook is, het zou nog plezieriger zijn, wanneer deze ook in voor- en naseizoen zou zijn te constateren.

Velen hebben geen keus. Zij hebben hun vacantie te nemen in Juli en Augustus.

Maar zij, die hun jaarlijks verlof of een deel ervan kunnen opnemen in voor- of najaar maken van dit voorrecht nog te weinig gebruik.

Wie kent de Veluwe in de herfst?

Dan eerst begint in de bossen een kleurenfeest, komen de paddestoelen te voorschijn, wordt de heide groot en stil. Als

met de zomer de stoeten vacantiegangers zijn verdwenen, keert de rust terug, ook in de oude Zuiderzeestadjes, die in de drukte hun eigen karakter nauwelijks konden tonen.

Werkelijk, wanneer ge tot Uzelf wilt komen, kom dan in de herfst naar Nunspeet.

Wanneer ge ook in de Ark verblijft, of het nu zomer is of herfst, ge zult er altijd dezelfde sfeer treffen. Een sfeer, die verwarmt zonder te benauwen, een sfeer, die zich niet aan U opdringt.

Er wordt geen beslag op U gelegd (behalve dan voor een bescheiden corvee). Ge wordt niet „georganiseerd"; niemand behoeft te vrezen, dat hij door zijn eigen gang te gaan, zich aan verplichtingen onttrekt. Wilt ge U terugtrekken met een boek uit de welvoorziene bibliotheek, gaat ge er graag alleen op uit, de Ark biedt de gelegenheid.

Maar ook zij, die in gemeenschap willen verkeren, kunnen aan hun trek komen. Als de behoefte blijkt, wordt een keuze gemaakt uit de velerlei geneugten, die gezamenlijk kunnen worden beleefd.

Er zijn heel wat prachtige tochten te maken; de bescheiden, maar goede sortering gramofoonplaten zorgde reeds voor menig goed concert.

Zo valt er veel te genieten in en om de Ark, niet het minst in de herfst.

Wanneer ge er werkelijk uit wilt zijn en eens volledig tot rust wilt komen, dan is de Ark in voorjaar en herfst het ideale oord.

Ook als de op zichzelf billijke pensionprijzen Uw krappe budget wel wat zwaar belasten, dan nog kunt ge het prettige gevoel hebben, dat ge behalve U zelf ook het Verbond een dienst bewijst. En welk Verbondslid kan dat onverschillig laten?

Evenals vorige jaren kunt U ook deze zomer weer Uw gehele vacantie, of een deel ervan, doorbrengen in humanistische sfeer. Men voelt zich in onze kampen vrijwel direct thuis, er wordt bijna vanzelf één grote gemeenschap gevormd.

Er zijn er nu al velen die bijna jaarlijks terugkomen.

Het is wel goed, dat U te voren de verschillende mogelijkheden bestudeert, zodat U dàt kamp kiest, dat het beste bij Uw wensen past.

FAMILIEKAMPEN.

Deze kampen worden gehouden van 24 Juli—7 Augustus in „De Ark" te Nunspeet. De drie kampen zijn volgeboekt.

FAMILIETENTENKAMP.

Voor hen die een week met hun gezin in humanistische sfeer willen kamperen.

31 Juli—7 Augustus.

Dit kamp wordt gehouden op het kampeerterrein „Lierderholt" te Beekbergen. Per gezin een eigen tent om te slapen, verder is er een grote conversatietent. Er wordt door de deelnemers gezamenlijk gekookt, er is geen afzonderlijke kinderleiding.

Prijzen: kinderen t.m. 11 jaar *f* 17,50
ouderen *f* 20,50.

De aanmelding sluit 15 Juni 1954.

ZOMERSCHOOL.

De Humanistische Stichting Socrates organiseert van Zondag 1 Augustus tot Zaterdag 7 Augustus 1954 in het gebouw van de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort, Dodeweg 8, een Zomerschool.

Onderwerp:

Ontmoeting der Levensovertuigingen; wat ons bindt en scheidt.

Leiders: Prof. Dr J. Clay en D. d'Angremond.

Programma:

Zondag 1 Augustus, 20 uur: Prof. Dr J. Clay, Inleiding.
Maandag 2 Augustus, 10 uur: Dr H. Faber: Vrijzinnig Christendom.
Dinsdag 3 Augustus, 10 uur: Dr A. L. Constandse: Scepticisme.
Woensdag 4 Augustus, 10 uur: Ir. L. J. M. Feber: Rooms-Katholicisme.
Donderdag 5 Augustus, 10 uur: Prof. Dr J. H. Bavinck: Protestantisme.
Vrijdag 6 Augustus, 10 uur: Dr J. P. van Praag: Humanisme:
Zaterdag 7 Augustus, 10 uur: D. d'Angremond, Samenvatting.
Prof. Dr J. Clay, Nabetrachting.

Aanvang: 1 Augustus 17 uur (waarna broodmaaltijd).

Einde: 7 Augustus 14 uur (na de koffiemaaltijd).

De lezingen worden gehouden op Maandag 2 tot Vrijdag 6 Augustus, te 10 uur. Inleiding op Zondag 1 Augustus te 20 uur, Samenvatting en Nabetrachting op Zaterdag 7 Augustus te 10 uur.

Algemene Dagorde (voor Maandag tot Vrijdag):

9 uur: ontbijt
10 uur: lezing
11¼ uur: koffiepauze
11½ uur: gedachtenwisseling in kleine groepen
13 uur: broodmaaltijd
18 uur: warme maaltijd
20 uur: algemene gedachtenwisseling.

De middagen zullen zoveel mogelijk vrij gehouden worden voor wandel- of fietstochten in de omgeving, of rust.

Deelnemersprijs: inclusief volledig pension: *f* 42,50 + *f* 1,— indien men niet zelf voor linnengoed (lakens, sloop, handdoek) zorgt. Zonder pension *f* 12,—.

Aanmeldingen: Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht.

KINDERKAMPEN.

Voor kinderen van 7 t.m. 13 jaar.

31 Juli—7 Aug. leiding fam. Polderman.

7—14 Aug. leiding fam. Weggelaar.

Beide kampen worden gehouden op het kampeerterrein „Lierderholt" te Beekbergen. Er wordt geslapen in tenten met strozakken op houten vlonders; voor goede voeding wordt gezorgd. In alle opzichten een verantwoorde vacantie voor de kinderen.

Prijs *f* 24,— per week.

De kinderen kunnen ook 14 dagen blijven.

Aanmeldingen voor en inlichtingen over de bovenstaande kampen bij het Centraal Bureau, Bleijenburgstraat 1, Utrecht.

De aanmelding sluit 15 Juli 1954.

JONGERENKAMP VAN DE H.J.B.

In tenten, voor meisjes en jongens van 15—22 jaar.

Zomerkamp van 31 Juli—7 Augustus.

Inlichtingen en aanmeldingen voor deze jongerenkampen bij Nel Dijkman, Westerkade 59, Gouda.

KAMP VAN DE H.J.G.

Voor jonge mensen van 18—30 jaar.

Zomerkamp 31 Juli—7 Augustus.

Inlichtingen en aanmeldingen bij de kampcommissie H.J.G., secr. Sophie Mensen, Heer Kerstandstraat 71 a, Rotterdam.

SCHOLIERENKAMPEN.

Evenals vorige jaren organiseert de Studenten Vereniging op Humanistische Grondslag kampen voor leerlingen van Middelbare en Mulo-scholen. Deze kampen zijn in de eerste plaats bedoeld als vacantie, terwijl zij tevens het contact tussen Humanistisch georiënteerde jongeren willen bevorderen.

Er worden dit jaar twee tentenkampen gehouden en wel één van 22—29 Juli (16—19 jaar) en één van 29 Juli—5 Aug. (12—15 jaar).

In verband met het voornemen om een bezoek aan het Kröller-Müller museum te brengen, is de keuze gevallen op een terrein nabij het Nationaal Park de Hoge Veluwe. De kosten bedragen *f* 25,—. Opgaven telkens uiterlijk 14 dagen voor de aanvang van het kamp te richten aan Mej. J. M. Hollaar, van Bijlandtstraat 1, Den Haag.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij dhr. G. Nooteboom, Lokhorststraat 21, Leiden, Mej. M. Balvers, Goethelaan 27, Utrecht en Mej. J. M. Hollaar, v. Bijlandtstraat 1, Den Haag.